

**Zarząd
CTL Maczki-Bór sp. z o.o.
w Sosnowcu**

LKA-4101-10-03/2010/P/10/134

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w CTL Maczki-Bór sp. z o.o. w Sosnowcu² w zakresie gospodarowania odpadami z wydobycia węgla kamiennego w okresie od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 8 września 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w zakresie objętym kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

W okresie objętym kontrolą Spółka prowadziła działalność m. in. w zakresie odzysku odpadów z wydobycia węgla poza instalacjami³, poprzez rekultywację terenów wyrobisk popiaskowych, tzw. „Bór Wschód” i „Bór Zachód”. Grunty objęte rekultywacją, zlokalizowane w granicach administracyjnych miast Sosnowiec i Jaworzno, w części stanowiły własność Skarbu Państwa i były w wieczystym użytkowaniu przez Spółkę, a w części były własnością Spółki.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”,

² zwanej dalej „Spółką”,

³ w rozumieniu rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356), zwanego dalej „Rozporządzeniem MŚ z dnia 21 marca 2006 r.”

- I. NIK ocenia pozytywnie następujące działania Spółki w zakresie gospodarowania odpadami z wydobycia węgla:
1. Ustalenie procedur gospodarowania odpadami z wydobycia węgla i rekultywacji wyrobisk popiaskowych z użyciem tych odpadów, w których określono tryb postępowania oraz zadania, obowiązki i uprawnienia poszczególnych pracowników oraz jednostek organizacyjnych Spółki w tym zakresie.
 2. Okresowe przeprowadzanie audytów wewnętrznych (przez zespoły audytorów, powoływane przez Pełnomocnika Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością i Środowiskiem, składające się z pracowników Spółki), w ramach kontroli wewnętrznej, obejmujących realizację zadań, związanych z gospodarowaniem odpadami z wydobycia węgla, nałożonych na jednostki organizacyjne i pracowników. Kontrole te nie obejmowały spraw dotyczących stwierdzonych poniżej nieprawidłowości.
 3. Posiadanie przez Spółkę ważnych⁴ decyzji w sprawie rekultywacji terenów niekorzystnie przekształconych z wykorzystaniem odpadów, wydanych na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁵, a także zezwoleń na transport i prowadzenie odzysku odpadów z wydobycia węgla w procesie rekultywacji, wymaganych przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁶.
 4. Przestrzeganie warunków wydanych zezwoleń na prowadzenie odzysku odpadów w zakresie nieprzekraczania ilości odpadów z wydobycia węgla dopuszczonych do odzysku w ciągu roku. W okresie objętym kontrolą Spółka przyjęła od dostawców odpady z wydobycia węgla o kodach 01 01 02⁷, 01 04 12⁸ oraz 01 04 81⁹, w łącznej ilości 15,9 mln Mg, z których 11,5 mln Mg poddano odzyskowi poza instalacjami we własnym zakresie, tj. do rekultywacji (wypełniania) wyrobisk popiaskowych, a 4,4 mln Mg przekazano innym podmiotom prowadzącym ich odzysk.

⁴ Zgodnie z postanowieniami art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 175, poz. 1458 ze zm.) decyzje w zakresie rekultywacji z zastosowaniem odpadów, wydane na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska oraz innych ustaw, wygasły z dniem 13 października 2006 r.

⁵ Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 ze zm., zwanej dalej „ustawą o ochronie gruntów”,

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm., zwanej dalej „ustawą o odpadach”.

⁷ Odpady z wydobywania kopalin innych niż rudy metali, zwane dalej odpadami z wydobywania kopalin.

⁸ Odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalin inne niż wymienione w 01 04 07 i 01 04 11, zwane dalej odpadami popłuczkowymi.

⁹ Odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla inne niż wymienione w 01 04 80, zwane dalej odpadami poflotacyjnymi.

5. Przekazywanie Marszałkowi Województwa Śląskiego, w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy, zgodnie z art. 37 ust. 3 ustawy o odpadach, zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach, służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, o których mowa w art. 37 ust. 1 ww. ustawy.

II. Równocześnie stwierdzono następujące nieprawidłowości w prowadzonej działalności:

1. Błędne prowadzenie ewidencji odpadów transportowanych i poddawanych odzyskowi.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 13 ustawy o odpadach, transportujący odpady nie jest ich posiadaczem. Tymczasem w przypadkach, gdy odpadów z wydobycia węgla otrzymanych od ich wytwórców (posiadaczy) nie poddawano odzyskowi we własnym zakresie, lecz przekazywano je innym podmiotom (tj. odebrane od wytwórcy transportowano do kolejnego odbiorcy) bez ich rozładowywania na terenie działalności Spółki, pracownicy Działu Handlowego wystawiali kartę przekazania odpadów¹⁰, stanowiącą, zgodnie z art. 36 ust. 4 pkt 2 ww. ustawy, dokument ilościowej i jakościowej ich ewidencji, wpisując w niej Spółkę, jako posiadacza tych odpadów, w rubryce: *Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad*. Wytwórca odpadów z wydobycia węgla (ich posiadacz) wystawiał kartę przekazania odpadu, w której, jako miejsce jego przeznaczenia, wskazywał Spółkę. Dlatego też w tej sytuacji, gdy Spółka działała jako transportujący odpady, a nie jako posiadacz nimi gospodarujący m.in. przez ich odzysk i zbieranie, nie była uprawniona do wystawiania kart przekazania odpadów. Potwierdził to Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach¹¹ po przeprowadzonej w Spółce kontroli w okresie grudzień 2009 r. – styczeń 2010 r., stwierdzając m. in., że: *ewidencja odpadów transportowanych i poddawanych odzyskowi jest prowadzona błędnie - zakład potwierdza odzysk odpadów, mimo iż niektóre odpady są dalej przekazywane kolejnemu odbiorcy*. W związku z takim prowadzeniem ewidencji, niezgodnym ze stanem rzeczywistym, stanowiącym wówczas wykroczenie określone w art. 76 pkt 6 ustawy o odpadach, wymierzono grzywnę w drodze mandatu karnego. W wydanym zarządzeniu pokontrolnym z dnia 15 stycznia 2010 r. WIOŚ nakazał, w terminie natychmiastowym, prowadzić poprawną ewidencję odpadów poddawanych odzyskowi oraz odpadów transportowanych.

¹⁰ Wg wzoru określonego w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213).

¹¹ zwany dalej „WIOŚ”

Spółka nie wykonała ww. zarządzenia, bowiem stwierdzono, że w następnym miesiącu po jego otrzymaniu, tj. w lutym 2010 r., Spółka przekazała innym odbiorcom 79,0 tys. Mg odpadów (18,4 %) z łącznej ilości 429,3 tys. Mg odpadów z wydobycia węgla, otrzymanych od ich wytwórców. Spółka, podobnie jak przed ww. kontrolą WIOŚ, wystawiła kolejne karty przekazania odpadów, w których wpisała się, jako *posiadacz odpadów, który przekazuje odpad*. Następnie, zamiast zaprowadzić zgodną z przepisami art. 36 ust. 4 ustawy o odpadach ewidencję, Spółka złożyła wniosek do Prezydenta Miasta Sosnowca o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania odpadów wydobywczych i w dniu 22 marca 2010 r. otrzymała zezwolenie (decyzję) na taką działalność. W decyzji tej określono obszar prowadzenia działalności w zakresie zbierania odpadów, tj. teren odkrywkowego zakładu górniczego „Maczki-Bór”, rekultywowany lub przeznaczony do rekultywacji oraz miejsce i sposób ich magazynowania (bezpośrednio na powierzchni ww. terenu, po rozładunku ze środków transportu i w wagonach kolejowych lub w naczepach samochodów ciężarowych dostarczanych na teren odkrywkowego zakładu górniczego „Maczki-Bór”). Zdaniem Pełnomocnika ds. Ochrony Środowiska, przedstawionym w piśmie do WIOŚ z dnia 11 lutego 2010 r., dotyczącym ww. zarządzenia pokontrolnego, posiadanie decyzji w zakresie zbierania odpadów „wydobywczych” umożliwi Spółce zgodne z prawem prowadzenie ewidencji odpadów przejmowanych od kopalń węgla kamiennego na dotychczasowych zasadach, chroniących tajemnicę handlową i spełniających wymogi przetargów na odbiór i zagospodarowanie odpadów wydobywczych, organizowanych w trybie zamówień publicznych.

Posiadanie ww. decyzji na zbieranie odpadów nadal jednak nie dawało Spółce podstaw do prowadzenia ewidencji, z zastosowaniem kart przekazania odpadów, w sytuacji, gdy odpady z wydobycia węgla odbierane od ich wytwórców przekazywano innym odbiorcom, z pominięciem wskazanego w tej decyzji miejsca zbierania odpadów, tj. terenów odkrywkowego zakładu górniczego „Maczki-Bór”. Spółka w tych przypadkach nie spełniła warunków określonych w ww. zezwoleniu na zbieranie odpadów, odnośnie miejsca prowadzenia działalności i sposobu ich magazynowania. Nie prowadziła więc działalności w zakresie zbierania odpadów, lecz w części je transportowała, a w pozostałej części prowadziła ich odzysk. W świetle cytowanych wyżej przepisów ustawy o odpadach, nie była zatem posiadaczem transportowanych odpadów i nie miała prawa wystawiać kart przekazania odpadów. M.in. po uzyskaniu ww. decyzji w kolejnym miesiącu, tj. w kwietniu 2010 r., Spółka z łącznej ilości

468,3 tys. Mg otrzymanych odpadów z wydobycia węgla, przekazała 70,4 tys. Mg odpadów innym odbiorcom (z pominięciem terenów, na których prowadzi działalność), wystawiając im (podobnie, jak wcześniej) karty przekazania odpadu, w których wpisała się, jako *posiadacz odpadów, który przekazuje odpad*.

NIK zwraca uwagę, że Zastępca Dyrektora ds. Górniczych i Kierownik Ruchu Zakładu Górniczego przyznał w złożonych wyjaśnieniach, że Spółka w ogóle nie prowadziła działalności w zakresie zbierania odpadów z wydobycia węgla, co potwierdza prowadzona przez Spółkę ewidencja, z zastosowaniem kart ewidencji odpadów¹², w których nie wykazywano prowadzenia ich zbierania.

Ponadto stwierdzono, że pracownicy Działu Handlowego, we wszystkich sporządzonych w 2010 r. kartach przekazania odpadów wystawianych jednemu z odbiorców (Haldex SA z Katowic), podawali jako transportującego odpady tę właśnie spółkę, pomimo że faktycznie transportującym w tych przypadkach był inny przedsiębiorca - MB Eko SA. Odpowiedzialny za powyższe Menedżer ds. Sprzedaży oświadczył w trakcie kontroli, że Spółka dokona niezbędnych korekt w kartach przekazania odpadu za okres, w którym usługę transportu prowadził ww. przedsiębiorca.

W związku z przedstawionymi wyżej ustaleniami należy stwierdzić, że Spółka, nie będąca posiadaczem odpadów przekazywanych innym odbiorcom z pominięciem terenu jej działalności, nie była uprawniona do wystawienia w tych przypadkach karty przekazania odpadu.

2. Spółka nierzetelnie prowadziła ewidencję odpadów z wydobycia węgla.

W prowadzonej przez pracowników Działu Górniczego ewidencji odpadów za lata 2007-2008 stwierdzono błędy, które skutkowały zawyżeniem bądź zaniżeniem ilości przyjętego przez Spółkę bądź poddanego odzyskowi odpadu. W dziesięciu kartach ewidencji odpadu (wystawionych za marzec, lipiec i listopad 2007r. oraz za październik i grudzień 2008 r.) pomyłkowo wpisano ilości odpadów z wydobycia węgla, wynikające z kart przekazania odpadu o innym kodzie, które winny być ujęte we właściwych kartach ewidencji. W związku z tym w ewidencji odpadów za 2007 r. o 11 949,48 Mg zawyżono masę przyjętych odpadów popłuczkowych (o 0,3 %) i o tę samą wielkość zaniżono masę przyjętych odpadów poflotacyjnych (o 10,3 %) oraz zaniżono ilość poddanych odzyskowi odpadów popłuczkowych i poflotacyjnych odpowiednio o 22 010,65 Mg (o 0,8 %)

¹² Wg wzoru określonego w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213), zwanym dalej rozporządzeniem MŚ w sprawie dokumentów na potrzeby ewidencji odpadów

i 5 669,35 Mg (o 13,5 %), zawyżając o 27 680,00 Mg (16,0%) ilość odpadów z wydobywania kopalin. W ewidencji odpadów za 2008 r. o 5 389,00 Mg zawyżono masę przyjętych odpadów popłuczkowych (o 0,1 %) i o tyle samo zaniżono masę przyjętych odpadów z wydobywania kopalin (o 2,7 %) oraz zawyżono masę odpadów popłuczkowych poddanych odzyskowi o 4 207,00 Mg (o 0,2 %) i o tę samą ilość zaniżono masę odpadów z wydobywania kopalin poddanych odzyskowi (o 2,5 %).

Ponadto, we wszystkich 24 wystawionych w 2007 r. miesięcznych kartach ewidencji odpadów popłuczkowych i poflotacyjnych podano, że odzyskowi (we własnym zakresie) poddano całą masę przyjętych odpadów, pomimo że w każdym miesiącu część tej masy ww. odpadów przekazano innym jednostkom, co zresztą wykazano w tych kartach.

Zastępca Dyrektora ds. Górniczych (kierujący Działem Górniczym) przyczyny powstania ww. błędów w ewidencji wyjaśniał przeoczeniem i pomyłką.

Stwierdzono również, że w żadnej ze 126 wystawionych, w okresie objętym kontrolą, kart ewidencji odpadów z wydobywania węgla nie wypełniono rubryki: *imię i nazwisko osoby sporządzającej kartę*, jak wymaga tego wzorzec dokumentu, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia MŚ w sprawie dokumentów na potrzeby ewidencji odpadów.

NIK nie uwzględnia wyjaśnień Zastępcy Dyrektora ds. Górniczych, że przyczyną powyższego było prowadzenie i przechowywanie dokumentacji związanej z ewidencją odpadów w formie elektronicznej, gdyż nawet w tej formie istniała możliwość wypełnienia tej rubryki.

3. Przekazywanie niezgodnych ze stanem faktycznym rocznych zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów za lata 2007-2008 Marszałkowi Województwa Śląskiego, w następstwie błędnie i nierzetelnie prowadzonej ewidencji odpadów z wydobywania węgla.

Odpowiedzialny za sporządzenie ww. sprawozdań Pełnomocnik ds. Ochrony Środowiska potwierdził, że błędy w sprawozdaniach wynikają z faktu, że sam otrzymał błędne dane od prowadzących ewidencję odpadów pracowników Działu Górniczego. Spółka w trakcie niniejszej kontroli skorygowała przedmiotowe sprawozdania.

4. Sprawozdania z rekultywacji, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy o ochronie gruntów, Prezydentowi Miasta Sosnowca przekazywano z naruszeniem obowiązujących terminów. Spółka, jako osoba¹³ obowiązana do rekultywacji gruntów, miała obowiązek

¹³ W rozumieniu art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie gruntów

zawiadamiania organu wydającego decyzję o rekultywacji, w terminie do dnia 28 lutego każdego roku, o powstałych w minionym roku zmianach w zakresie gruntów podlegających rekultywacji. Zawiadomienie za 2007 r. złożono z opóźnieniem wynoszącym 6 dni, w stosunku do obowiązującego terminu, a zawiadomienia za lata 2008-2009 z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 255 i 45 dni. Odpowiedzialny za sporządzenie ww. sprawozdań Pełnomocnik ds. Ochrony Środowiska przyczyny naruszenia terminów wyjaśniał niedopatrzaniem.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań zapewniających prowadzenie rzetelnej ewidencji odpadów z wydobycia węgla.**
- 2. Zapewnienie zawiadamiania organu o powstałych w danym roku zmianach w zakresie gruntów podlegających rekultywacji, w terminach określonych w art. 22 ust. 3 ustawy o ochronie gruntów.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd, w terminie 16 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.